

RIKTLINJE ASBEST

Hantering vid misstanke eller upptäckt

Innehåll

1	Inledning	3
2	Syfte	3
3	Relaterade dokument och länkar	3
4	Utvärdering och avvikelser	3
5	Asbest i våra byggnader och anläggningar	3
6	Hur skadar asbest	3
7	Sjukdomar på grund av inandning av asbestfiber	4
8	Asbest användningsområden innan ämnet förbjöds	4
9	Asbest i byggnader och anläggningar	4
10	Konstaterad förekomst av asbest	5
11	Påbörjat arbete med misstänkt asbesthaltigt material	5
12	Anmälan om att tillbud/olycka har skett	5
13	Provtagning av asbest	6
14	Akuta arbeten – Användning av skyddsutrustning	7
15	Vid sanering av asbest	8

1. Inledning

Asbest är ett samlingsnamn på flera mineraler som finns i naturen. Den dominerande asbestsorten är Krysotil (vit asbest). Asbest har använts sedan en lång tid tillbaka på grund av materialets värdefulla tekniska egenskaper. Asbest har hög mekanisk hållfasthet och smidighet, hög termisk beständighet, som innebär att det tål höga temperaturer, god ljud- och värmeisolerande förmåga samt hög kemisk beständighet, som innebär att det har hög tålighet mot kemikalier. Hel asbest är inte farlig i sig, men när man bearbetar eller river ner material som innehåller asbest frigörs en mängd asbestfibrer som svävar i luften. Dessa fibrer är farligt att andas in.

2 Syfte

Denna riktlinje gäller vid monterings-, installations-, service- och underhållsarbeten i samtliga anläggningar och byggnader främst uppförda före 1982 och syftar till att;

- medarbetare inte exponeras för frigt asbestdamm vid arbete för Öresundskraft.
- alla berörda ska ha den information om asbest och asbestförekomst, som krävs för ett säkert arbete.
- kunskap att utföra inledande dammprovtagning ska finnas inom Öresundskraft.

3 Relaterade dokument

Dokument som är direkt relaterade till dessa riktlinjer är (länkar):

- [AFS 2006:1, Asbest](#)
- [AFS 2019:3 Medicinska kontroller i arbetslivet](#)
- [AFS 1997:11 Varselmärkning och varselsignalering på arbetsplatser.](#)
- [NFS 2004:10 Deponering, kriterier och förfarande för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall.](#)
- [AML](#)
- [SAM](#)
- [Provtagning – Asbest i damm](#)

4 Utvärdering och avvikelser

Utvärdering och uppdatering av detta dokument och dess efterlevnad sker vid behov.

5 Asbest i våra och våra kunders byggnader och anläggningar

Öresundskraft kundfastigheter och anläggningsbestånd är omfattande och utökas hela tiden med nya byggnader- och anläggningar varav flertalet byggs till, renoveras och anpassas kontinuerligt. Många av dessa byggnader- eller anläggningar är äldre och det kan, utifrån ålder och användningsområde, sannolikt förekomma asbest i dem.

6 Hur skadar asbest

Asbest är inte skadligt i bunden, fast form, utan det är vid ingrepp eller söndring som ger upphov till damm som hälsofarlig exponering sker.

7 Sjukdomar på grund av inandning av asbestfibrer

Asbesthaltigt damm innehåller nål- eller trådformiga fibrer som är mycket farliga att andas in och som har visat sig ge upphov till sjukliga förändringar i andningsorganen. Exempel på sjukdomar pga. asbest är lungcancer och asbestos.

8 Asbest användningsområden innan ämnet förbjöds

Asbest är ett samlingsnamn på olika fibrösa kristallina silikatmineral som finns i naturen. Asbest började användas kommersiellt i mitten på 1800-talet och totalförbjöds i Sverige 1982.

Exempel på produkter där asbest användes före materialet totalförbjöds 1982 är:

- brandskydd bakom t ex elcentraler,
- brandskydd i stålkonstruktioner,
- värmeisolering av pannor och rör,
- bullerisolering,
- tillsats till murbruk, fönsterkitt mm,
- armerad plast,
- asbestpapp, vissa cement och isoleringsmassor (syrabeständighet)
- i golvbeklädnader och fasadbeklädnader
- undertak av korrugerade asbestcementplattor
- i underskikt till plastmattor
- i fix och fog till kakel
- i byggsivor och mellanväggar
- i takmaterial
- i färger och plaster

9 Asbest i anläggningar och byggnader

För byggnader- och anläggningar uppförda före 1982 kan vi misstänka förekomst av asbest. Det kan dock finnas undantag även efter 1982.

I ett led att underlätta och säkra upp arbetet i våra anläggningar och byggnader har denna riktlinje tagits fram med underlag från ett antal typfall där mätning och provtagning har utförts. Dessa typfall är framtagna i samråd mellan ledningen och berörda medarbetare från olika delar av Öresundskraft.

När arbete/installation ska utföras i anläggning ska först en okulärbesiktning göras för att säkerställa en säker arbetsmiljö.

Om det finns misstanke om att arbetsmiljön är osäker ska kontrakterad saneringsfirma alternativt utbildad asbestsamordnare inom Öresundskraft anlitas för provtagning (dammprov).

Är asbesten hel och ren, efter att dammprov har konstaterat att inget asbestdamm förekommer, får personal vistas i dessa utrymmen. Ingen bearbetning av asbest får göras för att eliminera risk att damm frigörs och utsätter någon för hälsorisker.

10 Konstaterad förekomst av asbest

Vid konstaterad förekomst av obundet asbestdamm ska kontrakterad saneringsfirma anlitas före arbete av något slag får utföras av Öresundskrafts medarbetare. Sanering med kvitterad efterkontroll ska utföras i enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrifter om Asbest, AFS 2006:1 innan arbete påbörjas på anläggningen.

Utgångspunkten är följande:

- Att kunden själv ska säkerställa sanering samt ta kostnaden för densamma. Annat beslut kan fattas i enskilda fall. En positiv kunddialogen är viktig i detta fall.
- Om kunden inte har möjlighet att själv utföra eller kontraktera underentreprenör, kan Öresundskraft, på kundens bekostnad, bistå med de saneringsfirmor vi har avtal med.
- Utförd sanering ska avslutas med våttorkning samt dokumentation/kvitto till Öresundskraft.
- Vid misstanke om dåligt utförd sanering bokas en eftermätning från externt företag.
- Eftermätning kan också utföras i syfte att göra stickprovskontroller.
- De planerade arbetena inom anläggningen återupptas.
- Inkomna saneringsdokument samt notering enligt punkten nedan sparas i rådande kundinformationssystem [[Instruktion – Registrera information om asbest i kundinformationssystem](#)]
- Dokumentation gällande egna anläggningar görs i NIS.
- Om hel och ren asbest kvarstår, noteras "Sanerad/Hel och ren", Om sanering är gjord och ingen asbest kvarstår noteras "Asbestfri"

11 Påbörjat arbete med misstänkt asbesthaltigt material

Vid misstanke om förekomst av frigjord asbest ska arbetet omedelbart avbrytas och ansvarig projektbeställare och/eller närmaste chef kontaktas. Prov för analys ska omgående beställas. Auktoriserat företag för asbestsanering kontaktas om förekomst av asbest konstateras vid provtagning.

Om brytning av material som misstänks vara asbest påbörjats så skall området (rummet) utrymmas och spärras av så ingen riskerar att komma i kontakt med ämnet.

Prov för analys av damm och/eller luft ska omgående tas av kontrakterad saneringsfirma. Kontakta din asbestsamordnare för stöd i hantering av ärendet.

Inget arbete får utföras innan sanering är slutförd och besiktigad.

12 Anmälan om att tillbud/olycka har skett

Om medarbetare har utsatts för exponering av asbesthaltigt damm skall en olycksanmälan göras i ENIA. I ENIA-ärendet görs också en anmälan till arbetsmiljöverket och Försäkringskassan under fliken anmälningar.

I ENIA märks ärendet:

1) med rubriktext ASBEST (versaler) därefter fritext (ex ASBEST – Fastigheten Carl Kroks gata nr xx)

2) i rullist skaderisk väljes ”Komma i kontakt med skadligt ämne (även inandning)”.

13 Provtagning av asbest

Provtagning av misstänkt asbesthaltigt material genomförs i enlighet med AFS 2006:1 Asbest.

Vid provtagning

Den som tar proverna ska göra det på sådant vis att ingen utsätts för fara samt bära, för ändamålet, rätt skyddsutrustning. Den som utför provtagning är egen kvalificerad personal eller kontrakterad firma.

Spridning av asbestdamm ska förhindras, detta via till exempel att försegla där man skurit ut ett prov. Detta görs lämpligen med övermålning eller annan förslutning såsom silvertejp.

Utrustning vid provtagning

Skyddsutrustning

- Hel- eller halvmask, med eller utan fläkt, som är försedd med P3-filter,
- Skyddsoverall,
- Korttidshandskar
- Skyddsskor med skoskydd alternativt gummistövel

- Våtservetter
- Byggsäckar för använda skyddskläder

Provtagningsutrustning

- Kamera/mobilkamera
- Genomskinlig tejp
- Overheadfolie
- Zip-påsar
- Vanligt kuvert
- Vadderat kuvert
- Spritpenna

Provtagning av asbest – damm

(Mer instruktion finns [HÄR](#))

1. Fotografera var provet tagits med kamera som dokumenterar datum och anläggningsnummer.
2. Tag 15 cm genomskinlig tejp tryck tejpen lätt mot den yta som skall provtas, upprepa 2–3 gånger så att ett tunt synligt skikt erhålls.
3. Fäst sedan tejpen mot en bit overheadfolie som packas ner i en zip-påse.
4. Märk zip-påsen med fotonummer samt anläggningsnummer och packa ner det i ett kuvert för sändning till analys. Märk även påsen med texten ”Inkapslad asbest”.
5. Packa varje prov i separat zip-påse.
6. Skicka till kontrakterat analysföretag.

Avfallshantering

1. Engångsutrustning och uppkommet avfall slängs, som har angivits ovan, i byggsäckar. Använd dubbla säckar om skarpkantigt material förekommer i avfallet.
2. Byggsäckar försluts med tejp eller knut och märks med tejp med texten "Asbestförorenade skyddskläder".

14 Akuta arbeten - Användning av skyddsutrustning vid misstänkt asbest

Omfattning

Instruktionen omfattar interna och externa krav på skyddsutrustning som behövs och **ska** användas vid akuta arbeten (där ett arbete måste utföras) och platsbesök på anläggning med misstänkt asbest, samt hantering av avfall som engångsutrustning.

Bearbetning, rivning, hantering och behandling av asbest får endast göras efter tillstånd från Arbetsmiljöverket. Således inget som Öresundskrafts medarbetare ska göra.

Instruktionen är utförd i nummerordning och tänkt att skydda dig mot ohälsa samt att underlätta planeringen vid ett akut arbete. Skyddsutrustning ska alltid bäras vid tillträde på anläggning och avlägsnas först när arbetsutrymmet har lämnats.

Enligt Arbetsmiljölagen och interna krav är användandet av personlig skyddsutrustning tvingande.

Instruktion för användning av skyddsutrustning:

1. Engångsoverall med luva samt skoskydd av minst kategori 5.
2. Ta på overall samt förslut den med tejp som viras runt handleder och vrister.
3. Hel- eller halvmask med P3-filter.
4. Skyddshandskar.
5. Ta på Skyddshandskar av textil eller latex.
6. Skyddsskor
7. Miljöbyggsäck. Förbered miljöbyggsäck och placera på en lämplig plats utanför arbetsområdet.
8. Säcken skall vara märkt med "Asbestförorenade skyddskläder"

Efter utfört arbete ska dessa punkter följas:

1. Gå ut utanför arbetsområdet och avlägsna skyddsutrustning i följande ordning
2. Engångsoverall tas av försiktigt och vänds ut och in, placeras försiktigt i utplacerad miljöbyggsäck.
3. Engångshandskar vänds ut och in och placeras försiktigt i utplacerad miljöbyggsäck.
4. Textilhandskar placeras i försluten förpackning.
5. Masken tas av sist.
6. Tvätta ansikte och händer med våtservetter.
7. Tänk på att rikta miljöbyggsäckens öppning från dig vid förslutning och att detta görs försiktigt! Förslut säcken med tejp eller buntband. Placeras sedan på avsedd plats.
8. Mask skall rengöras med våtservetter efter användning och skötas efter tillverkarens råd (masken är personlig skyddsutrustning.)
9. Filter ska slängas.
10. Tvätta ansikte och händer igen, när du rengjort mask.

Vid nödsituation:

1. Om det uppstår skada eller fel på din utrustning alternativt annan nödsituation på plats, ska du omedelbart lämna arbetsområdet.
2. Ta inte av masken förrän du lämnat arbetsutrymmet.
3. Avlägsna all utrustning och lägg den i din tidigare utplacerade miljöbyggsäck för senare planerad rengöring.
4. Rengör ansikte och händer med våtservetter eller tvätta dig om möjligheten finns. Glöm inte att ta med ditt avfall.
5. Duscha och byt arbetskläder så fort möjlighet ges. Förslut kläderna i miljöbyggsäck och märk säcken med "Asbestförorenade skyddskläder".
6. Tala om händelsen för din chef och/eller arbetsmiljöombud så att incidenten registreras i ENIA enligt kap 13.

15 Vid sanering av asbest

Asbest och asbesthaltigt material som redan har installerats eller tagits i bruk får hanteras vid bearbetning och behandling endast efter tillstånd av Arbetsmiljöverket. Specifik utbildning krävs också.

Vidare krävs läkarundersökning, s k medicinsk kontroll samt utbildning av personerna som utför hanteringen.

- Öresundskraft har valt att anlita externt företag för provtagning och för sanering av asbest.
- Enklare dammprov kan egen utbildad personal utföra.
- Alla moment ska dokumenteras samt registreras i rådande kundinformationssystem för kundanläggningar. Egna anläggningar ska dokumenteras i NIS.